

UDK 82:801.6; IRSTI 17.07.

<https://doi.org/10.47526/habarshy.v3i121.668>

Y. ZHIYENBAYEV¹, Z. ASANOVA²

¹*Dr., Hoca Ahmet Yesevi Uluslararası Türk-Kazak Üniversitesi
(Kazakistan, Türkistan), e-posta: yerlan.zhiyenbayev@ayu.edu.kz
<https://orcid.org/0000-0001-9234-4780>*

²*Hoca Ahmet Yesevi Uluslararası Türk-Kazak Üniversitesi Yüksek Lisans Öğrencisi
(Kazakistan, Türkistan), e-posta: zamira.asanova97@mail.ru
<https://orcid.org/0000-0002-4705-3201>*

GÜLTEN AKIN'IN “YAŞLANMAYAN BİR KADINA TÜRKÜ” ŞİİRİ İLE FARIZA ONGARSINOVA “AYEL” ŞİİRİNİN YAPI, TEMA VE ANLATIM BAKIMINDAN KARŞILAŞTIRILMASI

Özet. Gülten Akın ve Fariza Ongarsınova Türk dünyası edebiyatının önemli kadın şairleridir. İkisi de birbirinden güzel eserler yaratmış, kendi ülkelerinin edebiyat tarihinde izlerini bırakmayı başarmışlardır. Oysaki şairlerin amacı meşhur olmaktan ziyade toplumun sesini duyurmak olduğu belirgindir. Gülten Akın şairliğinin ilk dönemlerinde ferdi konulara değinmiş olmasına rağmen sonraki şiirlerinde hep toplumsal konuları ele almıştır. Bu bağlamda Fariza Ongarsınova da ele aldığı bireysel konularda bile halka seslenmeyi başarmıştır. Kazak edebiyatı ve Türk edebiyatının aynı döneminde yaşayıp, hemen hemen aynı konuları işlemiş olan bu şairlerin eserlerinde kadın imgesinin de yeri ayrıdır. Bu çalışmanın amacı iki şairin şiirlerindeki kadın imgesini karşılaştırmaktır. Bu bağlamda Prof. Dr. Şerif Aktaş'ın metin inceleme yöntemine istinaden şiir tahlili yapılmıştır. İki ana bölümden oluşan çalışmanın birinci bölümünde, Gülten Akın ve Fariza Ongarsınova'nın hayatı ve edebi kişiliği verilmiştir. İkinci bölümde ise, Gülten Akın'ın “Yaşlanmayan Bir Kadına Türkü” ve Fariza Ongarsınova'nın “Aysel” (Kadın) şiirlerinin tahlili yapılmıştır. Metin tahlili Zihniyet; Yapı (Kişi, Zaman, Mekân); Tema, Dil ve Üslup, Ahenk adlı alt başlıklardan ibarettir.

Anahtar Kelimeler: Gülten Akın, Fariza Ongarsınova, kadın imgesi, şiir tahlili, toplumsal meseleler.

Е. Жиенбаев¹, З. Асанова²

¹*PhD, Қожа Ахмет Ясауи атындағы Халықаралық қазақ-түрік университеті
(Қазақстан, Түркістан қ.), e-mail: yerlan.zhiyenbayev@ayu.edu.kz*

²*Қожа Ахмет Ясауи атындағы Халықаралық қазақ-түрік университетінің магистранты
(Қазақстан, Түркістан қ.), e-mail: zamira.asanova97@mail.ru*

***Бізге дұрыс сілтеме жасаңыз:**

Zhiyenbayev Y., Asanova Z. Gülten Akın'ın “Yaşlanmayan Bir Kadına Türkü” Şiiri İle Fariza Ongarsınova “Aysel” Şiirinin Yapı, Tema Ve Anlatım Bakımından Karşılaştırılması // *Ясауи университетінің хабаршысы*. – 2021. – №3(121). – Б. 68–79.
<https://doi.org/10.47526/habarshy.v3i121.668>

***Cite us correctly:**

Zhiyenbayev Y., Asanova Z. Gülten Akın'ın “Yaşlanmayan Bir Kadına Türkü” Şiiri İle Fariza Ongarsınova “Aysel” Şiirinin Yapı, Tema Ve Anlatım Bakımından Karşılaştırılması [Comparison of the Structure, Themes and Style of Gulden Akin's Poems “Yaşlanmayan Bir Kadına Türkü” and Fariza Ungarsynova's “Aysel”] // *Iasau universitetinin habarshysy*. – 2021. – №3(121). – B. 68–79.
<https://doi.org/10.47526/habarshy.v3i121.668>

Гүлтен Ақынның «Yaşlanmayan Bir Kadına Türkü» және Фариза Оңғарсынованың «Әйел» өлеңдерін құрылымы, тақырыбы және стилі тұрғысынан салыстыру

Аңдатпа. Түркі әдебиетінің танымал әйел ақындары Гүлтен Ақын мен Фариза Оңғарсынованың поэзиялық шығармалары көпшілік қауымға белгілі. Алайда, бұл екі ақын танымал болудан гөрі қоғамдағы олқылықтардың жаршысы болуға тырысқан. Түрік ақыны Гүлтен Ақын поэзиясының алғашқы кезеңдерінде жеке тақырыптарды қозғағанымен, кейінгі өлеңдерінде әрдайым әлеуметтік мәселелермен айналысқан. Бұл тұрғыда қазақ ақыны Фариза Оңғарсынова да өзінің өлеңдерінде әлеумет жағдайын сипаттауға көңіл бөлген. Қазақ және түрік әдебиетінің бір кезеңінде өмір сүрген және ортақ тақырыптарды қозғаған бұл ақындардың шығармашылығында әсіресе әйел бейнесі ерекше орын алады. Бұл зерттеудің мақсаты – екі ақынның өлеңдеріндегі әйелдер бейнесін салыстыру. Осы мақсатта бұл зерттеу профессор Шериф Ақташтың мәтін талдау әдісі негізінде жасалған. Екі бөлімнен тұратын аталмыш мақаланың бірінші бөлімінде Гүлтен Ақын мен Фариза Оңғарсынованың өмірі мен әдеби тұлғасы жайлы мәлімет берілген. Ал екінші бөлімінде Гүлтен Ақынның «Yaşlanmayan Bir Kadına Türkü» («Қартаймаған әйелге арналған толғау») және Фариза Оңғарсынованың «Әйел» өлеңдері талданады. Мақалаға арқау болған өлеңдердің идеологиясы, құрылымы (тұлға, уақыт, кеңістік), тақырыбы, тілі және стильдік ерекшелігі көрсетіліп, екі өлеңнің ортақ және алшақ тұстары салыстырылған.

Кілт сөздер: Гүлтен Ақын, Фариза Оңғарсынова, әйел бейнесі, поэзияны талдау, әлеуметтік мәселелер.

Y. Zhiyenbayev¹, Z. Asanova²

¹*PhD, Khoja Akhmet Yassawi International Kazakh-Turkish University
(Kazakhstan, Turkistan), e-mail: yerlan.zhiyenbayev@ayu.edu.kz*

²*Master Student of Khoja Akhmet Yassawi International Kazakh-Turkish University
(Kazakhstan, Turkistan), e-mail: zamira.asanova97@mail.ru*

Comparison of the Structure, Themes and Style of Gulden Akin's Poems “Yaşlanmayan Bir Kadına Türkü” and Fariza Ungarsynova's “Ayel”

Abstract. Well-known are the poetic works of famous women poets of Turkic literature Gulden Akin and Fariza Ungarsynova. However, these two poets tried to be harbingers of flaws in society, and not to become famous. Although she dealt with personal themes in the early stages of Gulden Akin's poetry, in her later poems she always dealt with social issues. In this regard, Fariza Ungarsynova also described the position of the masses in her poems. The image of a woman occupies a special place in the work of these poets, who lived simultaneously in Kazakh and Turkish literature and touching upon common themes. The aim of the research is to compare the image of a woman in the verses of two poets. In this study, the method of analyzing the text of Professor Sherif Aktash was used. The first part of article, which consists of two parts, tells about the life and literary personality of Gulden Akin and Fariza Ungarsynova. The second part analyzes the poems of Gulden Akin “Yaşlanmayan Bir Kadına Türkü” (“Folk Song for an Ageless Woman”) and Fariza Ungarsynova “Ayel” (“Woman”). The article reflects the ideology, structure (personality, time, space), subject matter, language and stylistic features of the poems, compares the similarities and differences of the two poems.

Keywords: Gulden Akin, Fariza Ungarsynova, image of a woman, analysis of poetry, social problems.

Е. Жиенбаев¹, З. Асанова²

¹PhD, *Международный казахско-турецкий университет имени Ходжи Ахмеда Ясави*
(Казахстан, г. Туркестан), e-mail: yerlan.zhiyenbayev@ayu.edu.kz

²магистрант *Международного казахско-турецкого университета имени Ходжи Ахмеда Ясави*
(Казахстан, Туркестан), e-mail: zamira.asanova97@mail.ru

Сравнение структуры, темы и стиля стихотворений Гюльтена Акына «Yaşlanmayan Bir Kadına Türkü» и Фаризы Унгарсыновой «Әйел»

Аннотация. Хорошо известны поэтические произведения известных женщин-поэтов тюркской литературы Гюльтен Акына и Фаризы Унгарсыновой. Однако эти два поэта старались не прославиться, а показать в своих произведениях недостатки в обществе. Хотя на ранних этапах поэзии Гюльтен Акын затрагивала личные темы, в своих более поздних стихах она всегда касалась социальных вопросов. В этом контексте казахская поэтесса Фариза Унгарсынова также в своих стихах обращала внимание на социальные проблемы. Особое место в творчестве этих поэтов, живших в казахской и турецкой литературе одного периода и затрагивающих общие темы, занимает женский образ. Целью данного исследования является сравнение женских образов в стихах двух поэтов. В этой связи данное исследование было разработано на основе метода анализа текста профессора Шерифа Акташа. В первой части данной статьи, состоящей из двух частей, рассказывается о жизни и литературной личности Гюльтен Акына и Фаризы Унгарсыновой. Во второй части анализируются стихотворения Гюльтен Акына «Yaşlanmayan Bir Kadına Türkü» («Народная песня для нестареющей женщины») и Фаризы Унгарсыновой «Әйел» («Женщина»). В статье отражены идеология, структура (личность, время, пространство), тематика, язык и стилистические особенности стихотворений, сопоставлены сходства и различия двух стихотворений.

Ключевые слова: Гюльтен Акын, Фариза Унгарсынова, образ женщины, анализ стихов, социальные проблемы.

Giriş

Bu çalışmada Türk şair Gülten Akin ve Kazak şair Fariza Ongarsinova'nın şiirlerindeki "Kadın" simgesi üzerine inceleme yapılmıştır. İnceleme karşılaştırmalı şekilde – Durkheim'in 'dolaylı deneyim' adını verdiği yöntemle – yapılmıştır. Aynı döneme ait Türk kadınlarının farklı coğrafyada bulunup, şahit olduklarını ve duygularını anlatan eserleri karşılaştırılmıştır. Böylece ortak ve farklı noktaları tespit edilmiştir. Ele aldığımız konu daha önce çeşitli araştırmalarda ele alındığını belirtmeliyiz. Örneğin, Gülten Akin'ın şiirlerindeki kadın imgesiyle ilgili olarak, Alp Ruken "Gülten Akin'ın Şiirlerinde Kadın Duyarlığı" (2007), Selin Lafcı "Gülten Akin'ın Şiirlerinde Kadın ve Kadın Algısı", Tuğçe Büyükbay "Gülten Akin Şiirlerinin İzlek Evrenindeki Kadın ve Yalnızlaşma" (2019) adlı çalışmalarda bilgiler verilmiştir. Bunun yanı sıra Fariza Ongarsinova'nın poetikası üzerinde de çeşitli makaleler mevcuttur. Örneğin, S.Aybergenova'nın "Kazak kadın şairlerinin eserlerinde geleneğin devamı" adlı çalışmasında F.Ongarsinova'nın şiirleri tema ve şekil bakımından incelenmiştir. N. Qomarova'nın "Günümüz Kazak şiirlerinde psikoloji" adlı doktora tezinde ise [1, s. 5], Fariza Ongarsinova'nın şiirleri üzerine psikoloji incelemesi yapılmıştır.

Şüphesiz her okuyucu şiiri kendi zevki, bilgi birikimi ve ruh haline göre anlamlandırmakta serbesttir. Bu, okuyucunun işidir. Aktaş'ın ifade ettiği gibi [2, s. 27], edebi metnin ve özellikle şiirin farklı okuma tarzları olduğunu kabul etmek gerekir.

Hayattan Yazıya

İki şairin edebi kişiliğinden bahsetmeden önce onların hayatıyla ilgili kısa bilgilerin verilmesinin isabetli olduğunu düşünüyoruz. Zira bir şairlerin hayat hikâyesi, duygusu ve düşüncesi eserlerinde çağrışımlıdır.

Türk edebiyatının kadın şairi Gülten Akın 23 Ocak 1933 yılında Yozgat'ta doğmuştur. Ailesi 1943 yılında Ankara'ya yerleşmiştir. Yozgat'tan Ankara'ya taşınmaları ve küçük bir evde kalabalık bir nüfus içinde yaşadığını kendisi şu ifadelerle anlatmaktadır: “Babanız bir küçük devlet görevlisi ise, kalabalık bir aileyi geçindiriyorsa, küçük bir eve sıkışmak, olağanüstü tutumlu ve sabırlı davranmak zorundaydınız. Artık şarkı yok, imge, düş gerilere ta içlere itilmiş. Evde en az yer kaplayacak biçimde duracaksınız. Görünmez olmanız bile gerekebilir kimi zaman” [3, ss. 25–26]. 1948 yılında Cebeci Ortaokulunu, 1951 yılında Ankara Kız Lisesinden mezun olmuş ve aynı yıl kazandığı Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesi'ni 1955 yılında bitirmiştir. İlk şiirleri 1951 yılında Ankara Kız Lisesinde öğrencisi iken Son Haber gazetesinde yayımlanmıştır. Ardından Hisar, Varlık, Yeditepe, Türk Dili, Mülkiye adlı dergilerde de şiirleri yer almıştır. 1956 yılında Yaşar Canköçek'la evlenerek Canköçek soyadını almıştır. Bu evliliğinden beş çocuk sahibi olmuştur. İlk şiirlerini evlendiği yıl olan 1956'da “Rüzgâr Saati” adlı ilk şiir kitabında toplamıştır. 1958–1972 yılları arasında kaymakam olan eşinin görevi nedeniyle gittikleri Gevaş, Alucra, Gerze, Saray ilçelerinde ve Kahramanmaraş'ta bulunmuştur. Bu il ve ilçelerde yardımcı avukatlık, avukatlık ve öğretmenlik yapmıştır. 1972'de Ankara'ya yerleşerek Türk Dil Kurumu Derleme ve Tarama Kolu'nda çalışmaya başlamıştır. Kültür Bakanlığı Yayın Danışma Kurulu üyeliğinde bulunmuştur. Demokratik kitle örgütlerinin yeniden kuruluşu çalışmalarına katılmıştır. İnsan Hakları Derneği, Halkevleri, Dil Derneği gibi örgütlerde kurucu ve yönetici olarak görev almıştır.

İlk şiirlerinde doğa, ayrılık, sevgi, özlem ve kadın sorunları gibi temaları işlemiştir. İkinci Yeni şiir tesiri altında yazdığı yıllarda daha çok bireysel konularda kalmıştır. İlk şiirlerinde dahi ferdi konuları işlerken, kent yaşamı, gecekondu ve sanayileşmeyle birlikte büyük bir değişim ve dönüşümden geçen kentin içinde yaşamaya başlamasıyla buradaki problemleri tespit eden ve şiirine taşımakla da bir dönemin tanıklığını yapan bir şair olarak karşımıza çıkmıştır. Sonraki şiirlerinde ise halk şiirine yaklaşarak toplumsal sorunlara yönelerek sosyal hayat, yaşam-halk ilişkisini öne çıkaran şiirler yazmıştır. 1970'li yıllardan itibaren bireysel konulardan sıyrılarak toplumcu duyarlılığa sahip toplumcu konularda yazan bir şair olmaya başlamıştır. “1980 öncesi sosyal hayat ve halk sorunlarını aktaran şiirler yazmıştır. İlhan'a göre [4, s. 104], Gülten Akın göçmen, devrimci ve mahkûm gibi ötekilerden yola çıkarak bir kadın hassasiyetinde kenti ele almıştır.

1980'den sonraki şiirlerinde II. Yeni tesirinden sıyrılmıştır. Halk şiirine ilgi duymaya başlayarak şiirlerinde folklor öğelerinden yararlanmaya başlamıştır. Bu yaklaşımı şiir üzerine yazılarını bir araya getiren Şiiri Düzde Kuşatmak (1983) adlı kitabında, “Halkta var olan öz ve biçimi diyalektik olarak yükseltmek, şiiri yükseltirken halkın yaşamının ve yaşam biçimlerinin yükselmesine yardımcı olmak” sözleriyle açıklanmaktadır.

Onun şiirinde yeni bir yaşam tarzının panoraması olan kent, kentleşmeyle birlikte gelen göç ve gecekondu gibi temalar önemli bir yer edinir. Çoğunlukla bir kadın duyarlılığında söz konusu temalara eğilen şair, aynı duyarlılıkla kent insanının destanını, türküsünü ve ağıtını yazmakla geleneği de dönüştürdüğünü göstermiştir.

Yazdığı şiirleri başka dillere de çevrilmiştir. 40 kadar şiiri de bestelenmiştir. Bestelenen şiirlerinden biri, Sezen Aksu'nun 1993 tarihli albümüne adını veren Deli Kızın Türküsüdür. (Besteleyeni: Sezen Aksu) Ayrıca kısa oyunlar da yazmıştır. Yazdığı bu oyunları Toplu Oyunlar adı ile 1997 de yayımlamıştır. Anı ve hikâye türünde denemeler yapmıştır.

Kazak halkının şairi ve yazarı Fariza Ongarsınova (25 Aralık 1939 – 23 Ocak 2014) Kazakistan'da Manaş köyünde dünyaya gelmiştir. Babası Ongarsın İmangaliev Kazakistan Cumhuriyetinin onurlu vatandaşıdır. Annesi Kalima İmangalieva ise, Arap dilini çok iyi derecede konuşan ve Kazak şifahi edebiyatını ezbere bilen kadınmış. Ailenin en küçük kız çocuğu olan Fariza Ongarsınova, daha genç yaşta bütün kardeşlerini ve babasını kaybetmiş. Yetim yaşamın çilelerine katlanan şair toplumsal sorunlarla yakından ilgilenmiştir. 1961 yılında Guryev üniversitesinden mezun olunca 1969 yılına kadar okulda Kazak dili öğretmeni olarak çalışmıştır. 1969 yılında Komünist Enbek gazetesinde gazetecilik mesleğine başlamış. Sonraki yıllar Leninşil

Jas, Pioner, Kazakistan pioneri gibi gazetelerde çalışmıştır. 1996–2004 yıllar arası milletvekili görevinde bulunmuş. 74 yaşına gelince 2014 yılında bilinmeyen sebeplerden dolayı vefat etmiştir.

Eski klasik şiirler Fariza Ongarsınova'nın çocukluğundan beri şiirlerinin yapı temelini oluşturmuştur. Onun kalemine ait çok sayıda şiirler, makaleler ve hikâyeler mevcuttur. Fariza Ongarsınova ilk şiirlerinde Kazakistan çöllerinin dönüşümü, uçsuz bucaksız kurak bozkırların en kurak köşelerine hayatın gelişi, cesaretli ve cömert insanlar hakkında yazılmıştır. 1966'da ilk şiirlerini "Sandugaş" adlı kitabında bastırmıştır. Sonra Jazuşı yayınevi tarafından birkaç şiir kitabı yayınlandıktan sonra Almatı'ya taşınmıştır. Almatı'da Kazakistan Pioneri adlı gazetenin editörü olarak çalışmıştır. Şairin dürüstlüğü, saflığı, özel duruşu ve talepleri bu şekilde güçlenmiştir. Onun şiirlerinin gücü açık sözlülüğünde, hızlı zekâsında ve acı gerçeğinde yatmaktadır. Fariza Ongarsınova Kazakistan Büyük Meclisinin üyesi olduğu yıllarda anne ve çocuk hakkıyla ilgili yasa hazırlayıp Meclise sunan ilk kişidir. Bunun yanı sıra kadınları iktidara çekme meselesini gündeme getirmiştir. Bazı Kazak kadınlarının siyasi pozisyonlara girmesine yardım etmiştir [5, ss. 124–125].

Tartışma

Gülten Akın'ın "Yaşlanmayan Bir Kadına Türkü" şiiri ile Fariza Ongarsınova "Aysel" şiirinin tahlili

Ele aldığımız iki şairin hayatları ve edebi kişilikleriyle ilgili bilgi verildikten sonra, iki şairin kadın imgesi hâkim olan birer şiirini tahlil etmeyi isabetli görmekteyiz. Bu bağlamda Gülten Akın'ın "Yaşlanmayan Bir Kadına Türkü" şiiri ile Fariza Ongarsınova "Aysel" şiiri üzerinde tahlil yaparak eserlerin arasındaki ortak ve farklı yönlerini göstermeyi amaçlamaktayız.

Gülten Akın'ın "Yaşlanmayan Bir Kadına Türkü" adlı şiirinin tahlili

Zihniyet. Cumhuriyet döneminin diğer şairleri gibi toplumsal sorunları şiirlerinde yansıtan Gülten Akın, Yaşlanmayan Bir Kadına Türkü şiirinde "kadın olmanın" zorluklarını, onların bireysel çıkmazlarını ve iç duygu durumlarını işlemiştir. Ayrıca, kadınların toplumsal yaşamdaki çeşitli hâllerine "Deli Kızın Türküsü", "Kapıcı Kadınlar Şiiri", "Korkak Kadınlar Şiiri", "Oğlunu Soran Kadının Şiiri", "Sorumlu Kadın Şiiri", "Eskiye Adamın Karısı", "Düşleri Çıkmayan Kadınlar" gibi şiirlerinde yer verir. Yeni devrin başlamasına rağmen kadınlar hâlâ düşüncelerin, duyguların ve özgürlük isteklerin açık bir şekilde ifade edemiyorlardı. İşte buna yanan şair her fırsatta onlar adına konuşur, onlara çağırışında bulunuyordu. "Yaşlanmayan Bir Kadına Türkü" şiiri hariç değildir.

Bir taslak olmadı yüzün hiçbir zaman

Bitmiş bir resmin çizgileriydi

Kendi yüzüne kendin çizdin

Sevgiler korkular evmeler içinde

Atlas dokuyup şayak biçtin

Makastar sen terzi sendin

Biri bol gelendi halk bedenine

Ötekisi dar

Okul önlüğün mapus giysin [6, s. 236].

Kadınların dünyaya geldiklerinden itibaren çoktan toplum tarafından rolleri belirlenmiştir. Aileleri dâhi onlara özünü seçme fırsatını bırakmıyorlardı. Kadınlar da başka dünyayı bilmedikleri için onlara söylenenleri yapıyorlardı. Günümüzde de hâlâ devam etmiyor değil. İşte bu mısradaki şairin anlatmak istediği budur. "Korku", Gülten Akın'ın şiirlerinde önemli bir izlek olarak yer alır ve kadınların yaşamlarında belirleyici bir konuma sahiptir. Bununla birlikte "korku"nun edebiyat alanında da, kadın yazarların kendilerini ifade etmelerini engelleyen bir duygu durumu olarak kendini duyurduğu söylenebilir. Ayrıca kadın ne yaparsa yapsın başkaları tarafından asla onaylanmadığını anlatmak istemektedir.

Şiirin ikinci kısmında sıradan yaşamlarını sürdüren, ev içi sorumlulukları, çocukların bakımı gibi yükümlülüklerin altında ezilen, kendini ifade edemeyen kadınların dilsizliği, boyun eğişlerini vurgular. Kadınların kendilerini ifade edememesi, şairin şiirlerinde sıklıkla yer bulur:

Hayatından övgülerle yitirdiğini
Yüce bir dirimde kargışla derledin
Belki gövdenin de dışındasın şimdi
Ayağa kalktığı, nesnelerin bile
Her şeylerin yürüyüp karıştığı
Susturulmuş, suskun günler içinden
Biraz geç de olsa, gerekenleri
Kadın elin, ana elin, üretken elin
Belki yine sen derleyeceksin
Ak başına dağlardan getirdiğimiz
Gül yapraklarıyla yastık yaptık
Şimdi dinlen [6, s. 236].

Yapı. Yaşlanmayan Bir Kadına Türkü şiirinde mısra sayısı birbirinden farklı iki bentten, birinci bendi on mısradan, ikinci bendi ise on iki mısradan oluşmaktadır.

Şiirin genel kompozisyonuna baktığımızda birinci bentte kadınların zavallı durumu, ikinci bentte ise kadınların susup dayanamamalarını ve biraz da kendileri için yaşamaları gerektiği anlatılıyor. Şiirindeki sağlam kurgu, dize işçiliği ve yapı kurmaktaki başarısının yanı sıra, derin yapıyı da önemseyen bir şairdir. Mutlu'ya göre [7, s. 7], İnsani kaygılarının yanı sıra toplumsal kaygılar da şiirin ana ekseninde yer alır.

Kişi. Şiirde “sen” gizli kişi unsuru mevcuttur. Burda “sen” aslında bütün kadınları kastediyor. Teklik eki ile anlatması, şairin her kadına kendisin yakın tuttuğunu, herkese ayrı ayrı tüm kalbi ile acıdığını gösteriyor bize. “Kadın” ve “ana” kişi adları da vardır. Annelik zaten kadın olmanın bir parçasıdır, ama şair burada anlatmak istediği her şeyin kadınların boynunda olduğudur. Son olarak gizli kişi unsuru daha “biz”dir. Burada “biz” tabi ki de kadınların tümüdür. “Ak başına dağlardan getirdiğimiz. Gül yapraklarıyla yastık yaptık. Şimdi dinlen” mısrasında şair kadınları bir tek kadınlar hisseder, anlar ve birlikte oldukları sürece bir birine yardımcı olabileceklerini ifade ediyor.

Zaman. “Hiç bir zaman”, “şimdi”(iki kez), “günler içinden”, “geç”, “yine” gibi zamanı belirten sözcükler kullanılmıştır şiirde. “Bir taslak olmadı yüzün hiçbir zaman. Bitmiş bir resmin çizgileriydi” mısrasında yukarıda da bahsettiğimiz gibi kadınların asla bir seçimlerinin olmadığını söylüyor şair. “Yüce bir dirimde kargışla derledin. Belki gövdenin de dışındasın şimdi” bulundukları durumu değiştirmeye kalkıştıkları zamanı “şimdi” ifadesi ile anlatıyor Gülten Akın. “Susturulmuş, suskun günler içinden. Biraz geç de olsa, gerekenleri” ifadesinde “suskun günler” kadınların kendilerini ifade etmekten korktukları zamanı belirtiyor ve değişime geç bile kaldıklarını göstermek amacıyla “geç” zaman belirticisi kullanılıyor.

Mekân, yer anlamlarına gelen “yüzüne”, “hayatından”, gövdenin de dışındasın”, “dağlardan” ifadeleri kaleme alınmıştır. “Kendi yüzüne kendin çizdin” mısrasında kadınların başına gelenlerin asıl sebeplerin biri de kendileri olduklarını söylemek istiyor şair. Yani her şeye göz yumup, dayatmalara baş eğmelerine karşıdır. “Hayatından övgülerle yitirdiğini” mısrasında bunca zaman zorluklarla elde ettiği şeylerin aslında hayatta hiç bir öneminin olmadığını anladığı andır. “Gövdenin de dışındasın” ifadesi düz anlamda bir yer ise, yan anlamda özgürlükten mutlu olmaktır. Ve şiirin son bölümündeki Ak başına dağlardan getirdiğimiz. Gül yapraklarıyla yastık yaptık. Şimdi dinlen” mısrasında gökten inmiş bir yardım meleği olarak, isyancı ruhu ile kadınların başkaldırmasını istiyor şair.

Tema. Görüldüğü üzere şiirde “kadın duyarlılığı” ve “kadın sorununun”, ataerkil toplumsal yapıya duyulan tepkinin açığa çıkarılması veya bireysel sorunların dile getirilmesi amaçlanmıştır. Eserde anlatılmak istenen, “evin içiyle kuşatılmış olması ve kendine dair bir hayat, bir dünya kuramaması aksine çocukla beraber eve daha çok hapsedilmesi kadının en önemli meselelerinden biridir. Akın, kadının özgürleşmesi, birey olabilmesi, kendini sadece evlilik yoluyla konumlandırması ya da öğretilmiş ve öngörülmüş evlilikle gelen statüyü reddetmemesi üzerine

kurar dizelerini.” [8, 32] Bir ihtar tonu ile ortaya konan şiir kalabalığa sesleniyor, ülkesinde insanlar için mühim bir devrim isteği açık şekilde ifade ediliyor.

Dil ve Üslup. Gülten Akın mısra ve cümlelerinde yeni duyuş ve heyecana eş yenilikler yaptı. Geleneksel klasik ve folklorik şiiri birleştirerek sade bir dil ve samimi bir yaklaşımla şiirler yazdı. Geleneksel imge ve sembolleri günlük konuşma dili ile zamana uygun tarzda işlemiştir. Yaşlanmayan Bir Kadına Türkü şiirinde dil genel anlamıyla tasvir edici fonksiyonla kullanılmıştır. Eserin dili mecaz anlamlı sözcükleri saymadığımızda (“Bitmiş bir resmin çizgileriydi”, “Kendi yüzüne kendin çizdin”, “Makastar sen terzi sendin”, “Biri bol gelendi halk bedenine”, “Ötekisi dar Okul önlüğün mapus giysin”) büyük ölçüde konuşma diline dayalıdır. Yalın, açık ve akıcı üslubu duygu ve düşünceleri anlamakta okuyucuya zorluk çekirtmiyor. Şiirde eleştirici üslubu da belirtmemiz gerekir. Şiirin bütün dil ve yapı unsurunu kapsayarak şiire görsel bir nitelik kazandıran, dil ve muhteva arasında uyumu gözler önüne seren dış yapı unsuru, şiire aynı zamanda estetik bir güzellik kazandırır.

Ahenk. Serbest nazım şekli ile yazılmış olan ‘Yaşlanmayan Bir Kadına Türkü’ şiiri iki kısa bölümden oluşmaktadır. Birinci bölümü 10 mısra, ikinci bölümü 12 mısra ve farklı hece sayılarla yazılmıştır. İlk mısralarında ahenk dize sonlarında ses benzerlikleri yani redifler ile sağlanmaktadır:

Kendi yüzüne kendin çizdin; Atlas dokuyup şayak biçtin; Makastar sen terzi sendin; Okul önlüğün mapus giysin.

Sonraki bölümde tekrarlamalar, dize sonlarında ses benzerlikler görülmemekle birlikte ‘l’yarım kafiye ve ‘ler’, ‘ken’ gibi zengin kafiyeler bulunmaktadır:

Hayatından övgülerle yitirdiğini
Yüce bir dirimde kargışla deriedin;
Ayağa kalktığı, nesnelerin bile..
Susturılmış, suskun günler içinden;
Biraz geç de olsa, gerekenleri
Kadın elin, ana elin, üretken elin
Söz Sanatları

Açık İstiare Sanatı. Aşağıdaki mısradaki şair kadının yüzün bitmeyen bir resim olarak anlatarak Açık İstiare yapıyor:

Bitmiş bir resmin çizgileriydi
Kendi yüzüne kendin çizdin.

Tariz Sanatı. Birinci bölümün son mısralarında şair halka kadınların her hareketin tenkid ettiklerine iğneleme yapıyor:

Makastar sen terzi sendin
Biri bol gelendi halk bedenine
Ötekisi dar
Okul önlüğün mapus giysin.

Kinaye Sanatı. İkinci bölümün ilk mısralarında şair kadının ruh halini Kinaye sanatın kullanarak anlatıyor:

Hayatından övgülerle yitirdiğini
Yüce bir dirimde kargışla deriedin
Belki gövdenin de dışındasın şimdi..

Yani demek istiyor ki, insanlar tarafından onaylanmak için aslında istemediklerini yapıyorsun, mutsuz mutsuz yaşamaya, bir diri ölü olmaya devam ediyorsun. Bu mısradaki hem başkalarına hem kadın milletine Nida’da bulunuyor.

Fariza Ongarsonova’nın “Aysel” şiirinin tahlili

Zihniyet. Kazak edebiyatında kadın eşitliği, anne sevgisi hakkında yazılmış olan bol bol eserler mevcut olmasına rağmen, bir yazar veya şair olarak yüksek zirveleri fetheden kadın yazarlarının sayısı ne yazık ki çok azdır. Sebebi de hepimize malûm. Doğuştan gelen yetenek yeterli olmuyor, sürekli arayışta olmayı gerektiriyor. Kazak halkının kadınları şahsi arzularına aile

mutluluğunu tercih eder, yazarlık yolculuğun ise erkek kısmına bırakırlar. Bu çalışmada Fariza Ongarsınova'nın şiir tahlilinin yapılmasının önemi, kadın konusun işleyen kadın şairlerinin nadirliğidir. F.Ongarsınova'nın "Ayel" (kadın) şiiri 1989 yılında kaleme alınmıştır.

"Ayel" şiirinde şair âlemde dönen kötülük ve iyilikleri dile getiriyor:

Ey, adamzat!
Qara jerge gul ekken,
Qara ormandı kûl etken!
Tında menı jurekpen!
Tında menı, san jurttar!
Ken elemde keudelerde tarlıq bar,
Tutastıq bar, qaldıq bar,
Bar elemde, qara jerdin betinde
Soğıs jaylı jarlıqtar.
Duniyede uzın qoldı ustem bar,
Şarasız bır kuşter bar,
Mahabbat bar, qurlıqtar bar, tuster bar.
Janartau bar, jarılı bar, dumpu bar.
Sendi uylerde kunkıl bar
Atpay, aspay qurtu bar.
Adaldıq bar, meyrım bar, zorlıq bar,
Qayratındı qaynatadı qorlıqtar.
Ulılıq bar, danalar bar, murat bar,
Şın atalğan qırat bar,
Teren jatqan bulaqtar.
Bıraq sonın berinen
Bık turğan bır kûş bar,
Didarına Jer de quştar, Kun quştar:
Ol – nezıktık, mengı şuaq, nurı – qut,
Sarqılmaytın jılulıq,
Ol – tırlıktın quatı –
AYEL attı ULILIQ! [9, 119].

Kalabalığa seslenerek, tüm kalpleri ile dinlemelerini istiyor şair. İnsanların kıskançlığını, bütünlüğün, kinlerin ve kendi aralarında gerçekleşmek üzere olan savaşın olduğunu söylüyor. Çaresizler, âşıklar renkli renkli bir birine benzemeyen insanlarla dolu dünyada hem adâlet hem zulüm var. Bu kadar güzel ve kötü şeyler arasında bütün güzel şeylerin kaynağı kadınlar olduğunu anlatıyor Fariza Ongarsınova. 1980'li yıllarında savaş kokusu her yeri kapmışken, kadınlar ailelerin, milletin koruma derdine düşerler. Kazak halkının bir atasözü diyor ki "Vatan ocak başından başlar", tabi ocak ev demektir, aile demektir. Yani sonuç olarak "Ayel" şiirinin zihniyeti XX. yüzyılın Kazak kadınların omuzlarına düşen zorluluklar anlatıp, onların değerini bilme çabasıdır.

Şair dünyadaki tüm kadınlara bir 'anne', 'yenge', 'kız kardeş', 'öğretmen' olarak bakar ve kaleme aldığı şiirlerinde dolaylı dolaysız onlara sık sık yer verir: 'Ayeldin Monologı', 'Anama', 'Jeneşe' adlı şiirlerinde kadınlığın inceliğini, hem duygusal hem güçlüğünü anlatır. Kadın konusunu her tarafından ele alan şair, o zamanlarda söylenmesi ayıp olan 'Kadının Sevgisi' konusunu işlemiştir: 'Suygen – Sulu', 'Ayselge Degen Mahabbat', 'Qız Mahabbatı'.

Yapı. "Ayel" şiiri yirmi yedi mısırdan ve altı bentten oluşmaktadır. Birinci bendi beş mısırdan ibarettir. Bu bentte şair giriş kısmı olduğu için okuyucuya sesleniyor. İkinci bendi dört mısırdan oluşuyor ve kalan dört bent gibi dünyadaki maddi manevi varlıkları sıralıyor. Altıncı bent ise, yedi mısırdan oluşuyor. Son bentte şair varlıkları sıralamayı bırakıp kadının önemini vurguluyor.

Kişi. Şiirde canlı cansız kişi unsurlarını belirten kelimeler: “adamzat” (insan), “danalar” (bilginler), “kûş” (güç), “ayel” (kadın), “ulıh” (izzet). Adamzat kelimesi, şairin nida sanatın kullandığı beytinde seslendiği özneyi belirtmek amacıyla yazılmıştır. Hâkim anlatıcı düşüncelerini paylaşmaktadır. Dünyada “danalar” yani bilginlerin olduğunu belirterek, onları cankulağı ile dinlemek gerektiğini anlatır. Güç anlamına gelen “kûş” kelimesi maddi manevi varlıkların hepsinden üstün olan bir GÜÇü vurguluyor. Güç kelimesi soyut olsa bile somut varlığı yani kadını anlatan kelimedir. Kadın unsuru zaten şiirin ana karakteridir. Şiir bu karakter üzerinde yazılmıştır. “Ulıh” ise izzet anlamına geliyor ve başkahraman olan kadını betimliyor.

Zaman. “Ayel” şiirinde zaman unsurunun belirtileri verilmemiş desek yanlış olmaz. Bir tek şiirin son beytinde “mengi şuaq” ifadesi kadınların daima bir güneşin nuru gibi parlayabilme yeteneğini anlatmak için kullanılmıştır. Kadın bir yaşam kaynağıdır, insanlığın devamını sağlayan bir varlıktır.

Mekân. Şiirde mekân unsurları oldukça çoktur. “Qara jerge” (kara toprağa), “orman”, “ken alem” (geniş dünya), “keudelerde” (gövdelerin içinde), “jerdin betinde” (yeryüzünde), “uylerde” (evlerde), “biikte” (yükseklerde) gibi benzetmeler, ifadeler kullanılmıştır.

Qara jerge gul ekken,

Qara ormandı kûl etken!

Bu mısralarda insanlar hakkında bir çelişki görünüyor, yani insanlar hem gül, ağaç ekerek doğayı zenginleştiriyor hem ormandaki ağaçları kendi faydaları üzere keserek doğaya zarar veriyor. İnsanlık hâli ya, hem sever hem söver.

Ken alemde keudelerde tarlıq bar mısrasında geniş âlemde bir birlerini kıskanan insanları, kalplerinin darlığından öyle yaptıklarını anlatıyor. Kazak halkında “gövdesi dar” ifadesi herkesi kıskanan, mutluluklarını paylaşamayan insanlar için kullanılır.

Bıraq sonın barinen

Bıık turğan bır kûş bar

mısrasında kadınların dünyadaki, insanların hayatındaki yerini belirtmek için “biikte” yükseklerde sözcüğün kullanılmıştır.

Tema. Edebiyat âleminde her şairin sevip, kendine yakın tuttuğu, anlatmaktan zevk aldığı temalar vardır mutlaka. Bunun sayesinde onların şairlik fikri, bağımsız bakışları belli olabiliyor. Fariza Ongarsınova’nın eserlerinin ana konusu kadınların hayatı, kadınların yoludur. Kadınların kibirliliğin, ruhlarının özgürlüğün kendi halkının tarihinde arayan Fariza Ongarsınova’nın eserleri Kazak halkı için hâlen de aktüel desek yanılmayız. Kadınlar doğuştan ailelerine düşkün, onların rahatlığı için çabalayan, ev işleri ile uğraşan, aynı anda para kazanmaya de yetişen varlıktır. Kendi öncülüklerin sonuna bırakan, değerleri bazen bilinmeyen canlılardır. İşte bu gerçekleri Fariza Ongarsınova eserleri ile dışa vuruyor. Şair babasını daha çok küçükken kaybetmiştir, o zaman bütün yük annesinin omuzuna yatmıştır. Bunları kendi gözleri ile görerek büyüyen şair en çok annesine hayran kalıp, hürmet ettiğini ve daima ona özendiğini söyler.

Dil ve Üslup. Fariza Ongarsınova diğer şiirlerinde de olduğu gibi “Ayel” şiirinde okuyucuya seslenip, düşüncesin gizlemeden açık ve akıcı dil ile kaleme almıştır. Şair eserlerin hep halkı için yazmıştır, o yüzden de şiirlerinde günlük konuşma kazakçasını kullanmıştır.

Fariza Ongarsınova şiirlerinde külfetli, ağır söyleyişlerden kaçınmış, fiil hâkimiyetinde yalın bir hareket üslubu yaratmıştır. Yaygın kullanım özelliği olmayan Arapça kelimeleri kullanmamıştır. Gramatikal olarak da sadeliği ve milliliği tercih etmiştir.

Ahenk. ‘Ayel’ şiiri hece ölçüsü ile yazılmıştır, hece sayısı da karışık kalıplar 7’li ve 11’lidir. ‘ekken’, ‘etken’, ‘bar’ çok sayıda ses benzerliği gösteren redifler ve ‘gul’, ‘kul’, ‘tarlıq’, ‘qaldıq’ gib kafiyeler mevcuttur:

Qara jerge gul ekken,

Qara ormandı kûl etken;

...Ken elemde keudelerde tarlıq bar,

Tutastıq bar, qaldıq bar;

Kelime tekrarlamaları oldukça çoktur şiirde:

Tında menı jurekpen!

Tında menı, san jurttar!

‘Bar’ kelimesi redif olarak şiirde baştan sona kadar kullanılmaktadır.

Söz Sanatları

Seslenme Sanatı. Şair şiiri Seslenme sanatıyla başlamıştır, halka doğru sesleniyor:

Ey, adamzat!

Tezat Sanatı. Şiirde insanlar hakkında anlatırken anlamı güçlendirmek için zıt kavramların kullanılıyor:

Qara jerge gul ekken,

Qara ormandı kûl etken!

Yani doğayı hem koruyan hem yok ediciler insanların ta kendileridir.

Tekrir Sanatı. İyice duyulmak için kelimeyi tekrarlayarak Tekrir Sanatı yapıyor Fariza Ongarsinova:

Tında menı jurekpen!

Tında menı, san jurttar!

Mecaz-ı Mürsel Sanatı. İnsanlardaki kıskançlığı anlatmak için ad aktarmasını yapıyor burada şair: Ken elemde keudelerde tarlıq bar – kazak dilinde bu ifade insanların duyduğu kıskançlığı belirtiyor.

Teşhis Sanatı.

Duniyede uzun qoldı ustem bar.

Bu mısradaki şair galipi uzun kollu olarak kişileştiriyor.

Değerlendirme ve Sonuç

Tahlil bölümünde ele aldığımız “Yaşlanmayan Bir Kadına Türkü” ve “Ayel” şiirlerinin ortak muhtevada kaleme alındığı ortadadır. Bunun yanı sıra ele aldığımız bu eserlerin farklı yönleri de vardır. Örneğin, “Yaşlanmayan Bir Kadına Türkü” şiirinde daha ziyade kadınların hayat sıkıntıları ön planda anlatılmaktadır. “Ayel” şiirinde ise, kadınların toplumdaki itibarı, yüceliği ve değeri üzerine durulmuştur. İki şairin şiirlerinde yaşadığı dönemin sorunları, hatta günümüzde de hâlâ geçerli olan toplumsal meseleler yansıtılmaktadır. Ancak duygu düşüncelerini aktarırken farklı anlatım tarzlarına başvurduğu görülmektedir. Şiirlerde kişi kavramları doğal olarak benzer durumdadır. Yani şiirlerde ana karakter olan kadınla birlikte topluma yönelen “biz” vardır. Zaman ve mekân unsurları lehçe farklılığını hesaba almazsak, ifadeye yüklenen anlam benzerlikleri bulunmaktadır. Bu bağlamda her ikisinde de kadınların çaresizliğini ifade eden “hiç bir zaman” ve ruhlarının ebediyetini belirten “sonsuz” kelimeleri isabetli kullanılmıştır. Gülten Akın ile Fariza Ongarsinova eserlerinde “yüksekte”, “dağlarda” gibi kelimeleri kadınların toplumdaki derecelerini belirtmek için kullanılmıştır. Ayrıca iki şiirde de bulabileceğimiz bir kavram “gövde”dir. Gövde, kadın milletin hem güçlü hem zayıf tarafıdır. Kadınlar nazik ve sevgi dolu kalpleri ile başkalarının kalplerini kazanır, aynı zamanda en çok kalbinden yaralandığı vurgulanmıştır.

Gülten Akın ve Fariza Ongarsinova’nın şiirsel doğası hırslarında, yapısal bütünlüklerinde ve iç kargaşalarında belirgindir. Ayrıca iki şairin da şiirlerinin özelliklerinin biri de insan dünyasının çeşitli yönlerini ortaya çıkarmak için doğal fenomenlerin kullanılmasıdır. İki şiirin benzerliği tabloda sunulmuştur (Tablo 1).

Tablo 1 – İki şiirin benzerlikleri

Yaşlanmayan Bir Kadına Türkü	Benzerlikleri	Ayel
1	2	3
*yükümlülük altında ezilen kadınları anlatıyor.	*Aynı dönemde kaleme alınmışlardır. *Kadın konusu işlenmiştir.	* her şeyden üstün olan kadınların doğasını anlatıyor.

Tablo 1'in devamı

1	2	3
<p>*susmaya alışık yaşayan kadınların isyanı çağrıştırılmış.*Adaletsizliğe meydan okuma belirgindir.</p> <p>*Karamsarlık hissedilir.</p> <p>*Ses ve kelime benzerlikler yok diyecek kadar azdır.</p> <p>*Serbest nazım şekli ile yazılmıştır.</p>	<p>*Kadın değerini vurgulanmıştır.</p> <p>*Akıcı üslupla ifade edilmiş.*Günlük konuşma dili kullanılmış.</p> <p>*Kadınları betimleme sırasında aynı kelimeler kullanılmış.</p>	<p>* okuyucuya sesleniyor.</p> <p>* kadınların gücü anlatılır.* İyimserlik hissedilir.</p> <p>* Hece ölçüsü ile yazılmıştır.</p>

Gülten Akın ile Fariza Ongarsınova'nın ortak maksat, ortak yöntem kullandığını görmekteyiz. Gülten Akın şiirliğinin ilk yıllarında bireysel yaklaşımda olduğu belirgindir. Ama sonraki dönemlerinde hep toplumsal konuları folklor unsurları ile işlemiştir. Fariza Ongarsınova'nın aksine I.bölümde tahlil ettiğimiz şiirinde hep kötümserlik, ümitsizlik hâkimdir. İsyancı ruhu ile okuyucunun dikkatini çekmektedir. Lafcı'nın ifade ettiği gibi [10, s. 10], Gülten Akın'ın ilk üç şiir kitabındaki “Rüzgâr Saati” (1956), “Kestim Kara Saçlarımı” (1960), “Sığda” (1964) şiirlerinin merkezinde bireysel, içe dönük ve kadınca duyarlılığı yansıtan “ben” vardır. Bu kitaptaki şiirlerin çoğu özellikle kadın-bireyin aşkını, yalnızlığını, umutlarını, umutsuzluklarını, tedirginliklerini yalın bir söyleyişle ve kimi zaman doğaya ait öğelerle kurulan imgelerle dile getirir.

Şiir düşünce ile duyguların karışımı ise, Fariza Ongarsınova'nın eserleri insanın daha önce sezmediği duyguları hissettiriyor hem her şeye bir başka gözlerle bakmaya tesir ediyor. Bu da şairin kendine ait bir özelliğidir, estetik ifadelerle gerçekleri gösterir, iyimser tavırla okuyuculara his ve duygularını aktarır. Aynı dönemde yaşayan ve aynı konuları işlemiş olan bu iki kadın şairin düşüncelerinde ortaklık vardır. Gülten Akın ve Fariza Ongarsınova'nın bu eserlerinde kadın imgesi yüceltilmiştir.

KAYNAKLAR

1. Комарова Н.С. Қазіргі қазақ өлеңіндегі психологизм: Филол. ғылым. канд. ғылыми дәреж. алу үшін дайынд. дисс. автореф. – Алматы, 2000. – 5 б.
2. Aktaş, Ş. Şiir Tahlili. Teori ve Uygulama. – Ankara: Akçağ yayınevi, 2009. – 280 s.
3. Akın, G. Şiir ve Dilin Bilinci Gülten Akın. / Haz. Alpay Kabacalı. – İstanbul: Tüay yayınları, 2004. – 142 s.
4. İlhan, N. Gülten Akın Şiirinde Kent, Göç Ve Gecekondu Algısı // Uluslararası Türkçe Edebiyat Kültür Eğitim Dergisi. – 2012. – №4. – S. 85–104.
5. Әбдіманұлы Ө. Фаризаның ақындық әлемі. Мир поэзии Фаризы Онгарсыновой. // Серия Журналистики, [S.l.], v. 35, n. 1, ақпан 2016. [Электронды ресурс]. URL: <<https://bulletin-journalism.kaznu.kz/index.php/1-journal/article/view/91>>. Алынған күні: 15 наурыз 2021ж.
6. Akın, G. Toplu Şiirler. – İstanbul: Yapı kredi yayınları, 2000. – 1256 s.
7. Mutlu, A. Gülten Akın Şiirine Bir Yaklaşım. [Elektronik kaynak]. URL: <https://www.theauroraaustralis.net/gulten-akin-siirine-bir-yaklasim-ayten-mutlu/> Erişim tarihi: 15.03.2021.
8. Yılmaz, E. Yalnızlık ve Kadın Bağlamında Gülten Akın'ın Şiirleri // Uluslararası Sosyal Bilimler Dergisi. – 2016. – №1. – S. 31–38.
9. Оңғарсынова Ф. Толық шығармалар жинағы. – IV том. – Алматы: BRK Press, 2015. – 320 б.
10. Lafcı, S. Gülten Akın Şiirlerinde Kadın ve Kadın Algısı. [Elektronik kaynak]. URL: <https://www.academia.edu/13390449/> Erişim tarihi: 15.03.2021.

REFERENCES

1. Komarova N.S. Qazirgi qazaq olenindegi psihologizm: Filol. gylym. kand. gylymi darezhi. alu ushin daiynd. diss. Avtoref [Psychologism in modern Kazakh poetry]. – Almaty, 2000. – 5 b. [in Kazakh]
2. Aktaş, Ş. Şiir Tahlili. Teori ve Uygulama [Analysis of Poetry. Theory and Practice]. – Ankara: Akçağ yayınevi, 2009. – 280 s. [in Turkish]
3. Akın, G. Şiir ve Dilin Bilinci Gülten Akın [Master of poetry and language Gulden Akyn] / Haz. Alpay Kabacalı. – İstanbul: Tüyap yayınları, 2004. – 142 s. [in Turkish]
4. İlhan, N. Gülten Akın Şiirinde Kent, Göç Ve Gecekondu Algısı [The Perception of the City, Migration and Slums in Gülten Akın's Poetry] // Uluslararası Türkçe Edebiyat Kültür Eğitim Dergisi. – 2012. – №4. – S. 85–104. [in Turkish]
5. Abdimanuly O. Farizanyñ aqyndyq alemi. Mir poiezii Farizy Ongarsynovoi [The poetic world of Fariza Ongarsynova] // Serii Zhurnalistiki, [S.l.], v. 35, n. 1, aqpan 2016. [Elektronnyy resurs]. URL: <<https://bulletin-journalism.kaznu.kz/index.php/1-journal/article/view/91>>. Alyngan kuni: 15 nauryz 2021zh.
6. Akın, G. Toplu Şiirler [Collective Poems]. – İstanbul: Yapı kredi yayınları, 2000. – 1256 s. [in Turkish]
7. Mutlu, A. Gülten Akın Şiirine Bir Yaklaşım [An Approach to the Poetry of Gülten Akın]. [Elektronik kaynak]. URL: <https://www.theauroraaustralis.net/gulden-akin-siirine-bir-yaklasim-ayten-mutlu/> Erişim tarihi: 15.03.2021.
8. Yılmaz, E. Yalnızlık ve Kadın Bağlamında Gülten Akın'ın Şiirleri [Poems by Gülten Akın in the Context of Loneliness and Women] // Uluslararası Sosyal Bilimler Dergisi. – 2016. – №1. – S. 31–38. [in Turkish]
9. Ongarsynova F. Tolyq shygarmalar zhinagy [The Complete Works]. – IV tom. – Almaty: BRK Press, 2015. – 320 b. [in Kazakh]
10. Lafcı, S. Gülten Akın Şiirlerinde Kadın ve Kadın Algısı [The Perception of Women and Women in Gülten Akın's Poems]. [Elektronik kaynak]. URL: <https://www.academia.edu/13390449/> Erişim tarihi: 15.03.2021.